

Egyetemes történelem

1963-1995

Hidegháború 1963 – 1989

- USA ↔ SZU
- 1963: atomcsend egyezmény
- Kína a szovjet unió ellensége → USA, KINA
- 1963: szovjet-Kína szakítás

A Szovjet-Kínai viszály

- 1950: szövetségi szerződés a két kommunista hatalom között
DE: a szovjet vezetés Kínát nem tekintette egyenjogú partnernek
- 1968 közepétől az Usszuri folyó sorozatos határincidensek színhelye lett.
- Egyre több szovjet alakulat került át Európából Ázsiába

USA-Kínai közeledés

- Közös ellenfelük a SZU
- 1971: Kínai Népköztársaságot felveszik az ENSZ-be és egyből bekerül a Biztonsági Tanácsba (Ahol eddig Tajvan („Kínai köztársaság”) ült)

Atomfegyverkezés

- SALT egyezmény: atomfegyverekről szóló egyezmény
- 1973: 1. olajárrobbanás
- 1979: 2. olajárrobbanás
- A nyugat válasza: energiatakarékosság + mikroelektronika
- 1975-79: szovjet expanzió/előre nyomulás

Nemzetközi kapcsolatok 1975-89

- 1979: iráni forradalom – perzsák
 - olaj
 - új forma: Iráni Iszlám Köztársaság
 - USA veszített
- Khomeini: Iráni síita vallási vezető
- 1979: Szovjet invázió Afganisztánban

A „kis hidegháború” 1980-85

- 1980: Carter-doktrína
 - Katonailag meg kell védeni a Közel Keleti olajvidékeket
 - Bojkottált olimpiák:
 - 1980: Moszkva
 - 1984: Los Angeles
- Rakéta telepítés: USA és SZU rakétákat telepítenek Európába
- SDI: az USA rakéta védelmi tervek
- „kis jégkorszak”: fegyverkezés
 - Reagan: Csillagháborús program: SZU kivégzése a világűrbe

- gazdasági verseny és médiaháború
- SZU nem bírja az újabb technológiai versenyt
- 1985: Gorbacsov
 - SZU nem bírja a versenyt
- 1985: Genfi csúcstalálkozó
- 1986: Reykjavíki csúcstalálkozó és Csernobili atomkatasztrófa
- 1987: Washington – rakéta leszerelések, fegyver korlátozás egyezmény
- 1988-89: SZU kivonul Afganisztánból
- 1989: Máltai csúcstalálkozó, Bush – Gorbacsov, véget ér a hidegháború
- 1991: SZU felbomlása, Varsói szerződés és KGST feloszlása

Nyugati országok története

USA

- Elnöke: Lyndon B. Johnson (63-69)
- 1964: Polgárjogi törvény: betilt minden megkülönböztetést
- 1964: USA belép a vietnámi háborúba → óriási költségek miatt egyre kevesebb pénz jut a szociális programra.
- 1968: „Erőszak éve”
 - Martin Luther King †
 - Robert Kennedy †
- 1969-1974: Nixon elnök
 - Aktív külpolitikát folytatott
- Watergate-botrány: a republikánus párt emberei betörték a demokraták irodáiba → Nixon tudott róla és megpróbálta eltitkolni → Újságírok kinyomozták → Nixon lemondott
- 1977-81: Jimmy Carter
- 1981-89: R. Reagan
 - „Neokonzervatív
 - Szociális kiadások csökkentése → katonai kiadások növelése
- 1989-93: G. Bush
 - Hidegháború: 1989 – Málta

Nagy-Britannia

Anglia

- Parlamenti váltógazdaság
- Munkáspárt ← → Konzervatívok
- 60as évektől: sok fiatal („Baby boom”) → fiatalok diktálják a közízlést
Beatles (1962-1970)

Észak-Ír kérdés

- folyamatos erőszakos cselekedetek
- Elnyomott Katolikusok (IRA): céljuk: egyesült Ír sziget ← → brit hadsereg + protestáns fegyveresek (lojális a brit koronához)

70es évek:

- M. Thatcher (1979-1990)
 - „Vaslady”, konzervatív párti miniszterelnök.

- 1977: jönnek a punkok
- Neoliberalizmus (Gazd. politika):
 - privatizáció → magántulajdon
 - dereguláció
 - liberalizáció
- Bányaprivatizáció
 - Ha nem hoznak hasznot → bezárás → tömeges munkanélküliség

Franciaország

- De Gaulle – Algéria függetlenné válása
- 1968. tavasz: „forradalmi” hullám Fro.-ban
 - Diáktüntetés
 - „barikádok”
 - Sztrájkoló munkások → szinte az egész ország megbénult

NSZK

- nyugat-német politika stabilitása
- Ostpolitika:
 - német külpolitika
 - export
- II. világháború után munkaerőhiány alakult ki → megoldás: bevándorlás: délszlávok, olasz majd török.
- Helmut Kohl (CDU)
 - 1990 okt. 3.: újra egyesülés

Kelet

Orosz

- 1964: bürokratikus vezetők, Hruscsovot megbuktatják
- Brezsnyev (1964-1982)
 - Aktív külpolitika
- 1973: olajár ↑
 - „pangás időszaka”
 - pazarlás
- Gorbacsov (1990-1991)
 - reformálás
 - Peresztrojka
 - Glasznosztj (Nyíltság)
 - Megszűnik az ország.

NDK – Kelet Németország

- Walter Ulbricht
- 1953. jún.: Kelet berlini fal felkelés
- csekély presztízzsel rendelkező ország a világban. → megoldás: női atléták és női úszók: dopping
- 1971-1989: Erich Honecker
- Stasi: politikai rendőrség
- lakosság jelentős részét megfigyeli a hatalom: tömeges a besúgás/jelentések írása.

- 1989 nov. 9.: berlini fal leomlása
- 1990 okt. 3.: Egyesülés

Lengyelország

- 1970es évek: egyre nyilvánvalóbb a kommunista lengyel gazdaság működésképtelensége, romlik az életszínvonal
- 1980: Gdanski
 - szolidaritás szakszervezet
 - vezető: Lech Walesa
 - Sztrájk
- 1981. dec. 13.: lengyel kommunista hadsereg átveszi a hatalmat. Hadi állapot
- W. Jaruzelski: Tábornok 1981-től pártfőtitkár

Csehország

- 1960: gazdaság nyilvánvaló kudarcot vall
- 1968: Új vezetés: A. Dubcek
- „prágai tavasz”: „emberarcú szocializmus”
- Dubcek szabaddá helyezett minden politikai elíteltet.
- Eltörölte a sajtó cenzúráját
→ VÁLASZ: Brezsnjev-doktrína: a szovjet unió mondja meg ki mit tehet.
- Csehszlovákia megszállása (1968 aug.) → 😞 Magyarok is részt vettek ebbe
- Új vezető: Gustav Husak
- 1989: demokrácia
- 1993: Csehszlovákia kettészakad → Szlovákia, Csehország

Románia

- Ceausescu (1965-1989) pártfőtitkár, államelnök
- Cél: Románia ipari állammá tenni:
→ nyersanyagigényes ágazatok fejlesztése → 1973. után eladósodás → adóságok visszafizetése
- Securitate: politikai rendőrség (szadisták, kínzások)
- Kemény nacionalizmus: magyarok és szászok fokozott elnyomása
- Erdélyi szászok „eltüntetése” (eladják őket az NSZK-nak)
- Tömbmagyarság fellazítása
- 1989 dec.: Ceausescu nem hajlandó elfogadni a rendszerváltást
HARC: nép ← → Ceausescu
NÉP NYER → Ceausescu kivégzése

Ázsia

Kína

- „nagy ugrás” (1958-61): kudarc után a vezetőségbe csökken Mao tekintélye
- „Kulturális forradalom” 1966-1969
- Mao hatalmi harca a pártvezetésben az egyeduralkodó visszaszerzéséért
- Módszer: „szervezzünk anarchiát”: a fiatalok fellázadása a középkorúak és öregek ellen
- „Vörös könyvecske”: Mao idézetek gyűjteménye
- „Vörösgárdisták”: erőszakos fiatalok bandái (megszégyenítés)
- 1976: Mao Cetung halála

- Új elnök: Teng Hsziao-ping (76 után)
- A szocialista modernizáció időszaka
- reformok a mezőgazdaságban: szabadabb piac
- „szocialista piacgazdaság”
- könnyűipar → export robbanás ↑
- Tienanmen téren 1989. tavaszán diáktüntetés kezdődik a demokráciáért
→ Június: vérengzés, kínai hadsereg legyilkolta őket
- Ez Kína egész területén tiltott téma! Az internet is cenzúrázza!

Indokína

- 1954: genfi béke: ketté vágják Vietnámot a 17° foknál.
- Vietkong
Százaföld: vietkong ← → Dél-Vietnámi csapatok
+ USA légiereje bombázza Észak-Vietnámot
DE: USA csapatai nem hatoltak be Észak Vietnámba
„TV-ben közvetített háború → az USA közvéleménye a háború ellen fordult. HIPPI KORSZAK
→ Amerikai kormány fokozatosan visszahívja csapatait
- 1973: USA – Észak Vietnám békét kötnek
→ Dél egyedül gyenge
→ 1975: észak komm. elfoglalják Dél Vietnámot és egyesítik az országot

Kambodzsa

- Nép: khmer
- Vallás: buddhizmus
- elhúzódó polgárháború
- helyi kommunista (Vörös khmer)
→ „kiürítik” a városokat
→ népirtás
→ értelmiség kiirtása
Vezető: PolPot
- 1979: bevonul a vietnámi hadsereg és mérsékelt kommunista rendszert vezetnek be Kambodzsába

Arab-Izraeli viszály

1. 1948/49
2. 1956 (Szezei válság)
3. 1967 hatnapos háború
 - villámháború: bombázás + harckocsitámadás → „túlgyőztek”
 - 1967: Kelet Jeruzsálem megszállja egész Jeruzsálemet (3 vallás: zsidó, keresztény, iszlám)
4. 1973. Jom Kippar háború
 - meglepetészerű arab támadás – Egyiptom + Szíria
DE megint izraeli győzelem
 - Izrael miniszterelnök: Golda Meir

→ ezért: arab vereség miatt olajár robbanás (1. olajár robbanás)

 - Sínai-félszigetet visszaadták
 - 600e → 8m
bevándorlás (zsidók szabadon betelepülhetnek)

Afrika

- 1945
- A gyarmati rendszer felbomlása (dekolonizáció)
- 1960: „Afrika éve”
- Probléma: Afrikában nem ment végbe a nemzetté válás folyamata

HIÁNYOS 😞

Európai integráció története

- Robert Schumann
- Európai szén és acélközösség
- 1957: EGK
- 1981: Belépnek a görögök
- 1986: Spanyol és Portugália belép
- Maastrichti szerződés pillére
- EU: 1992 óta létezik
- 1995: Svéd, Finnország, Ausztria belép
- 2004: 10 új tagállam:
 - 3 balti állam: Észt, Lett, Litván
 - A „Visegrádi Négyesek”: Lengyel, Cseh, Szlovákia, Magyarország
 - Ex-Jugoszlávia: Szlovénia
 - Földközi tengeri szigetek: Málta, Ciprus
- 2007: Románia és Bulgária
- 2013: Horvátország

Az EU intézményei

- Erős nemzetállami hatalom megmaradása (Ezért döntenek fontos kérdésekben a politikusok)
↕
- „Európai egyesült államok”
(Ezért van a bizottság és a parlament)
- Európai Tanács:
 - Tagja az EU állam és kormányfői
- Európai unió Tanács:
 - Tanács = Miniszterek Tanácsa
 - összehangolják az uniós szakpolitikákat
- Európai Bizottság:
 - jogszabályjavaslatok
 - Székhely: Brüsszel
 - végrehajtó
- Európai Parlament:
 - Uniós törvény: Bizottság + miniszter + EU parlament
 - Bizottság székhelye: Brüsszel
 - Parlament székhelye:
 - 6 hónap: Brüsszel
 - 6 hónap: Strasbourg

Az euró

- 1999-ben számlapénzként vezették be majd 2002.-től a korábbi nemzeti valutákkal július 1.-től befejeződött az átmeneti időszak és kizárólagos fizetőeszközzé vált az euró
- Bevezetéseinek feltételei:
 - Infláció legfeljebb: 1,5%
 - Költséghiány: GDP 3%-át nem haladhatja meg
 - Államadóság nem lehet több, mint a GDB 60%-a
- Európai Központi Bank épülete: Frankfurt
- Schengeni egyezmény:
 - belső határőrizet megszüntetése
 - külső határok közös ellenőrzése
 - NEM minden unióbeli ország a tagja